

אביי אמר:

אפילו תימא דמשנתנו רבי שמעון היא, מכל מקום די לו בהבאת שתי מנחות של מאפה תנור אחת של עשר חלות ואחת של עשרה ריקיקים [כשם שהוא מביא לרבנן] —

דהרי שמעינן ליה לרבי שמעון גופיה דאמר במקום שהוא מסופק אם חייב הוא בקרבן:

הרי זה מייתי אותו קרבן, ומתני: אם חייב בו יהא לחובתו, ואם לאו יהא לנדבה, ואף כאן יביא עשרים חלות וריקיקים אלו ויתנה, שאותם חלות ואותם ריקיקין שנדר יהו לתשלום חובתו, והשאר יהיו לנדבה. (6)

דתניא:

רבי שמעון אומר במי שהיה ספק אם הוא מצורע מחלט שנטהר, והמצורע הלוא מביא

ביום השמיני לטהרתו אשם ולוג שמן, ונותן מהם על המזבח ועל בהונות המצורע, וזה שספק אם חייב הוא באלו, כך יעשה:

למחרת (7) מביא אשמו ולוגו

עמו, ומתנה ואומר:

אם מצורע הוא, זהו אשמו וזה לוגו; ואם לאו, אשם זה יהא שלמי נדבה, ולוג השמן יהא לנדבת שמן, כי מתנדבין שמן. (1)

ומאחר שספק אשם ספק שלמים הוא, הרי זה עושה בו כמעשי אשם מצורע וכמעשי שלמים:

ואותו אשם שמביא טעון שחיטה בצפון [כי אשם קדשי קדשים הוא, ושחיטתו בצפון העזרה], ומתן בהונות מן הדם כאשם מצורע, וסמיכה ונסכים, (2) ותנופת חזה

עושה.

ב. [יש לעיין: למה הצרכה הגמרא להביא מרבי שמעון דמייתי ומתני, והרי לכולי עלמא הוא מביא חמש מנחות ומתנה שהרי אינו יודע מה נדר, ואם כן ממילא יכול להביא כמה מנחות שירצה ולהתנות, וצריך תלמוד].

7. ביאור לשון למחרת, ראה ברש"י ובתוספות, וקצרנו בכל ענין זה משום שאין זה מקומו.

1. בגמרא בזבחים עו ב מתבאר כיצד הוא עושה עם אותו לוג שמן שהוא ספק שמן של מצורע, ספק מנחת שמן הטעונה קמיצה.

2. רש"י כתב: וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק כחומר שלמים; והנה סמיכה באשם מצורע מחלוקת היא, ואף טעון הוא נסכים לכולי עלמא; וראה בזה בתוספות בד"ה וסמיכה.

ריקיקין, או ו חלות וד ריקיקין, או ה חלות וה ריקיקין, או ד חלות וו ריקיקין, או ג חלות וז ריקיקין, או ב חלות וח ריקיקין, או חלה אחת וט ריקיקין, הרי תשע ... ואיכא לספוקי דכולהו אמר ריקיקין, או כולהו אמר חלות, או סולת אמר, או מחבת אמר, או מרחשת אמר, הרי ארבע עשרה, וכל שכן אי סבר לה כרבי מאיר ...

ב. במנחת חינוך מצוה קטז נקט בפשטות, שלפי רבי שמעון חלות וריקיקין הכל אחד, ואפילו נדר להביא חלות יביא ריקיקין אם ירצה; ודבריו תמוהים ממה שמבואר כאן שלפי רבי שמעון צריך הוא להביא הרבה מנחות, ולדבריו, אדרבה אין צריך להביא אלא ארבע מנחות, כי אין צריך להביא חלות לבד וריקיקין לבד; מנחת אריאל.

6. א. בהמשך הסוגיא מתבאר יותר כיצד הוא

אשם הוא והוי נותר, ולא הותר לו אלא לתקוני גברא —

אבל בספק מנחות [היינו שמביא מנחה ואינו יודע איזו מנחה זו אם של נדר אם של נדבה] אפילו לכתחילה מביא ומתנה.

עד כאן מרבנן סבוראי].

אמר הקשה ליה רב פפא לאביי:

ולרבי שמעון, דאמר: מחצה חלות ומחצה ריקין יביא, ולשיטתו נתבאר לעיל שהוא מביא עשר חלות ועשר ריקין ומתנה שיהיה חלקם לנדרו וחלקם לנדבתו, וכך מביא הוא שני לוגי שמן, שהרי כל מנחה טעונה לוג שמן, והשתא תיקשי:

הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרונין ולוג אחד משני לוגין, כלומר, הרי בהכרח נתקדשו החלות בכלי אחד והריקים בכלי אחר; והיות ולרבי שמעון יש לו לחוש שמא נדר עשרון סולת מחצה חלות ומחצה ריקין, נמצא שמנחה זו באה ממה שנתקדש בשני כלים.⁽³⁾

ושוק כשלמים, ונאכל לזכרי כהונה בלבד כדין אשם, וליום ולילה בלבד כדין אשם.

[המשך הגמרא הוא מרבנן סבוראי:

ואף על גב דקאמר מר בשחיטת קדשים [היינו מסכת זבחים] בדף עו ב:

אימר דאמר רבי שמעון מיתי ומתני לכתחילה, רק גבי מצורע כי צריך הוא לזה לתקוני גברא [לתקן את עצמו] שיהא ראוי לאכול בקדשים, אבל בעלמא בספק קרבנות — דיעבד אין [אכן יכול הוא להתנות, וכגון שנתערב קרבן אשם בקרבן שלמים, כיון שאם לא יקריב ויתנה, נמצא שיהא צריך להמתין עד שיסתאב] אבל לכתחילה לא; מכל מקום:

הני מילי שלכתחילה אין הוא מביא, גבי שלמים [היינו במצורע זה שקרבנו ספק אשם ספק שלמים הוא, או שנתערב אשם בשלמים] ונמצא דקא ממעט באכילתן של השלמים, כי השלמים נאכלים לשני ימים ולילה, ואילו האשם נאכל ליום ולילה בלבד, דהווי להו מביא קדשים לבית הפסול, כי לאחר יום ולילה לא יוכל לאוכלו כי שמא

היתה במקדש אלא מידת עשרון ולשני עשרונות צריך שני כלים, הרי לרבי שמעון עצמו מידת היבש לא נתקדשה וכמו שהביאו התוספות; ואם משום שהחלות בלולות בשמן והריקים לא, ואינו יכול לקדש כאחת, כי הרי נותן הוא שמן בכלי קודם לנתינת הסולת; אם כן תיקשי בכל מנחת מאפה תנור הבאה מחצה מחצה, איך מביא הוא מנחה משני כלים.

ועוד, וכי אי אפשר להביא מנחה שנתקדשה בשני כלים, והרי למאן דאמר מידת יבש נתקדשה, כשהיה מביא מנחה של יותר מעשרון

3. לשון רש"י הוא: ולרבי שמעון דאמר מחצה חלות ... ומוקמא מתניתין אליביה וכגון דמייתי ומתני, שיצטרפו חלות מעשרון זה לפי מה שנדר, וריקין מעשרון זה לפי מה שנדר, הא קא מייתי השתא עשרון אחד משתי עשרונות, וקא מערב שתי מנחות בהדי הדדי, ואיהו לא נדר אלא חדא מנחה לאיתווי חד עשרון וחד לוג ומיפלגיה לחלות וריקים; וכונתו נתפרשה בספרי אחרוני זמננו כפי שנתבאר בפנים.

אך יש לעיין: למה פשיטא לן שהחלות והריקים נתקדשו בשני כלים?! אם משום שלא

ומשינין: הרי שמעינן ליה לרבי שמעון עצמו, דאמר: (4)

ואי מחצה חלות ומחצה ריקין הוא דאמרי, כי אז:

אם הביא עשרון אחד משני עשרונות [שהביא שני עשרונות, ואמר: חציו של זה וחציו של זה לחובתי, והשאר נדבה] ולווג אחד משני לוגין, יצא.

הא דקא קמיצנא מחלות: ליהוי אמחצה חלות ומחצה ריקין, ודקא קמיצנא מריקין: ליהוי אמחצה ריקין ומחצה חלות, [ואם נדרתי מחצה חלות ומחצה ריקין, ונמצא שמתוך עשר החלות מחצה חובה ומחצה נדבה וכן בריקין, הרי מה שקמצתי מן החלות יהא קומץ על מנחת החובה שלי — שהיא מורכבת ממחצה חלות ומחצה ריקין, ומה שקמצתי מן הריקין יהא על מנחת הנדבה שלי שהיא מחצה ריקין ומחצה חלות].

מוסיפה הגמרא להסביר לפי רבי שמעון, ומיקמין היכי קמין [האיך יקמוץ] שתהא הקמיצה מועילה לכל האופנים! (5)

ומפרשינן: דמתני ואמר לאחר שקמץ קומץ אחד מעשר החלות וקומץ שני מעשרת הריקין:

ואולם מקשה הגמרא, כיצד יכול הוא לקמוץ מן החלות לבד על מנחה המורכבת מחלות וריקין כאחד:

אי חלות לחודייהו וריקין לחודייהו הוא דאמרי, כי אז:

והא בעי מיקמין חד קומץ המערוב מפתיתי החלות

הא דקא קמיצנא מחלות: ליהוי אחלות, ודקא קמיצנא מריקין: ליהוי אריקין [אם נדרתי חלות לבד או ריקים לבד, הרי מה שקמצתי מן החלות יהא על החלות שהן חובה או נדבה; ומה שקמצתי מריקין — שאף הם חובה או נדבה — יהא על הריקין].

ומריקין [והרי על מנחה שחלקה חלות קו-א וחלקה ריקין, צריך הוא לקחת קומץ אחד מן התערובת של החלות והריקין כאחד] — (1)

אחד היה מקדש את המנחה בשני כלים.

5. כלומר, הניחא לחכמים שאין אלא צד ספק אם נדר מנחת מאפה תנור כולה חלות או כולם ריקים, אם כן יקמוץ ממנחת החלות שהוא מביא — שהיא מנחת חובה או נדבה — קומץ אחד, וקומץ שני יקמוץ ממנחת הריקין שאף היא או מנחת חובה או מנחת נדבה; אבל לרבי שמעון שנצטרף ספק שמה נתחייב חלק חלות וחלק ריקין, בזה קשה לגמרא האיך הוא קומץ, וכפי שיתבאר בהמשך הגמרא.

ועוד, מה מקשה הגמרא על השמן, אם משום שלא היתה במקדש מידה גדולה משל לוג, ומידת הלח הרי נתקדשה לכולי עלמא; אם כן תיקשי בכל הנסכים שיש בהם יותר מלוג שמן, איך היה מקדשם.

4. רש"י כתב: לא איתפריש לן היכא; והתוספות ביארו מקור דבר זה מדברי רבי שמעון, ודבריהם צריכים ביאור, כמו שעמד עליהם במנחת אריאל; וראה עוד מקור באור שמח מעשה הקרבנות יז י.

1. [יש לעיין: איך יכול לדקדק שיהא בקומץ